

Xabier Olarra, itzultzailea

“IRAKURLEAK ESAN DEZAKE LIBURUA TXARRA DELA, BAINA HORI EZ DA ZURE KULPA”

Literatura Unibertsala sailarekin batera sortu zen Igela argitaletxea, 1989an. Hiru tolosar ziren, bi irakasle –Joseba Urteaga eta Xabier Olarra– eta grafista bat. Ikasleei literaturan zaletzeko eman behar zizkieten testuak ekarri nahi zituzten. Irakurketa arineko liburu eskerga –nobela beltza, besteak beste– eta klasiko andana itzuli dituzte harrezkero. James Joyce idazlearen *Ulises* nobelaren inguruan jardun dugu Olarrarekin, nobelaz eta itzulpengintzaz. Bera dugu literatur klasiko honen itzultzailea. XX. mendeko literaturaren gailur gorenetakoa bat. 2015eko irailaz geroztik *Ulises* euskaraz irakur dezakezu.

Mikel Asurmendi

@masurmendi

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Ulises obsesioa bihurtu zitzaion Xabier Olarrari. Bi urte iragan dira nobela Igelak argitaratu zuenetik. Alta, oraindik ere, lan erraldoiaren ondorioak bizi ditu: “Hainbeste lan hartuta denboraldi batean, deskantsua merezia nuen nonbait. Geroztik ez naiz ezer seriorekin hasi, lankideek itzultzen dutena begiratzen dut gehienbat. Editorialeko funtsezko lana denez, bada, horrek ekarri nau zuzentzera, iritzia eta aholkuak ematera”, esan digu solaskideak.

Zer da *Ulises* Xabier Olarraren bizitzan?

Hiru urte eskaini dizkiodan liburu bat. Lehenbiziko inpresioa da, *Ulises* alde batera uzten duzunetik eguneroko bizitza asko luzatzen dela. Hau da, lan horrek hiru urtetan eguneroko 24 orduak kentzen badizkizu, nolabait esateko, behin hori bukatu duzunean, liburuaren presiorik gabe, sentitzen duzu badagoela denbora beste edozein gauzatarako.

Lan luzea eta saiatuaren emaitza berriz, nola baloratu duzu?

Bada, egia esan, inor gutxik espero zuen,

baina irakurle batzuk baditu. Hotz-hotzean pentsatuta, salmenta irakurle edota erosleen aurreikuspenen paretsuan joan da, eta ez da gutxi. Azkenean atera genituen nobela beltzak, hain irakurketa erraza zutenak, haiek halako hiru saldu ditu *Ulises*-ek. Beraz, publikoak bazuen irrika, edo agian guk sorraz dugun nahikaria izan da. Nik esango nuke, gutxienez, *Ulises* euskaraz ikusteko gogoia bazegoela.

Euskal literaturak *Ulises* behar zuen, alegia.

Ikuspegi linguistiko eta literariotik hartu da inpresio hori. 1979n, *Ulises* katalanez atera zenean, adibidez, Joxe Azurmendik halako zerbait esan zuen. Alegia, une hartan ez ote zen itzuli behar galdetu zuen nolabait. Literaturari alde guztietatik bide eman behar zitzaiola esan zuen, UZEI (Terminologia eta Lexikografia Zentroa) egiten ari zen normalizazio lanaren bidean lagundu aldera. Katalanak urrats handia egin zuela adierazi zuen Joxe Azurmendik hizkuntzaren normalizazioaren bidean, *Ulises*-i esker.

Garai hartan atzerriko literaturaren itzulpenaren inguruan hainbat ezbai zebilen. *Ulises* euskaratzea erronka zen.

Hor nonbait. Edorta Jimenezek helarazi zidan mezu bat esanez, euskara ez zela benetako hizkuntza normalizatua *Ulises* euskaratua izango zen arte. Baina, hori bere interpretazioa izan zen. Joxe Azurmendik ez zuen horrelakorik sekula esan. 1979. urte aldean, ezbaian zegoena hauxe zen: “Zein arloan jarri behar da indar gehien?” Guk, ordurako, Gabriel Arestik eta bere belaunaldiko besteek literaturaren arloan ireki zuten bidetik egin beharra ikusten genuen, horrek zabalduko zuela bidea. Aldi hartan ere aztergai zen, hizkuntzaren alorrean UZEI egiten ari zen bidetik, nondik jo. Bidea hobeto eta gehiago urratzeko modua eztabaidan zegoen. Nolanahi ere, pentsatzen zen itzulpen katalanak normalizazioari bultzada eman baldin bazion euskaraz ere hala izan zitekeela. Egia esan, 1979an literatur arloan ez zegoen behar adinako kilometrajea eginik *Ulises*-i ekiteko. Bidean geratua zen eta halako batean guri